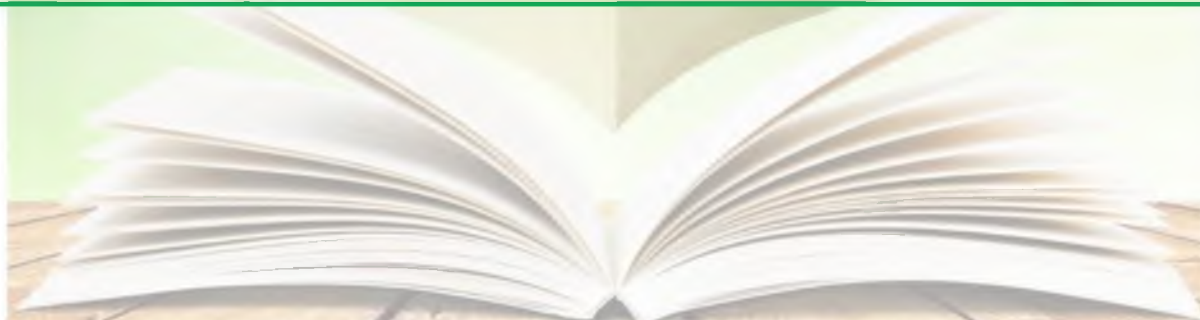

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

РЕКРЕАЦІЙНЕ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ЧИ ЗАПОВІДАННЯ ЛІСІВ (економічна ефективність та екологічна доцільність)

*А. І. Карпук, доктор економічних наук, директор ВП НУБіП України
Боярська ЛДС,*

*І. М. Лицур, доктор економічних наук, провідний науковий
співробітник ДУ ІЕПСР НАН України
ВП НУБіП України «Боярська ЛДС»,*

*Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України*

Ключові слова: лісові ресурси, рекреаційне лісокористування, економічна ефективність, природо-заповідний фонд

За даними Держлісагентства України на сьогодні уже заповідано 16,6 % лісів які є у їх підпорядковані, при цьому заповідність всієї території держави становить 6,6 %. Практично у всіх регіонах заповідність в лісах вища ніж загальнодержавна. Слід відмітити, що за 30 років площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду на лісових землях збільшилась в 4 рази (площа із 315 тис. га у 1978 р. до 1314 тис. га у 2018 р. і заповідність відповідно із 5,5 % до 16,6 %). Відсоток заповідання лісів в Україні перевищує відповідний показник європейських країн.

Разом з тим, в Україні, незважаючи на зростання кількості і розмірів природоохоронних територій, їх фінансування відбувається за залишковим принципом, а місцеві громади практично не беруть участі в господарській діяльності цих територій і управлінні ними, не мають з цього зиску і, відповідно, не зацікавлені в таких територіях. Крім того, низький рівень життя місцевого населення й відсутність сприятливих можливостей для економічного розвитку провокують конфлікти в сфері природокористування, ускладнюють проблеми збереження природних та історико-культурних комплексів і об'єктів. Тому природоохоронні території не виконують покладені на них функції а існуюча система управління ними є неефективною.

Всюди функціонування природоохоронних територій пов'язано як з використанням природних елементів, так і цілковитою охороною певної їхньої частини, що, в свою чергу, спричиняє суперечності між охороною природи й природокористуванням. Ці суперечності створюють доволі складну проблему для ефективної діяльності природоохоронних територій: зберегти для нащадків зразки недоторканої природи й

одночасно надати можливість людям безперешкодно відвідувати найцікавіші природні й культурні об'єкти.

Усвідомлення місця природно-заповідних територій у системі природокористування, їх завдань, принципів діяльності і режимів збереження з плином часу змінювалося. В історії розвитку заповідної справи чітко виокремлюють дві концепції.

Перша концепція мала місце у США, Канаді, країнах Західної Європи. Відповідно до неї основними завданнями при організації природоохоронних територій визнавалась їх охорона задля задоволення потреб людей у відпочинку на природі, забезпечення їх психологічної розрядки, задоволення естетичних потреб. Такий принцип організації передбачав вільне відвідування заповідних територій людьми, але з виключенням традиційного утилітарного господарського використання (організація масової рекреації і одночасно збереження куточків природи). Цьому посприяли особливості американського менталітету (готовність реагувати на потреби суспільства) і способу життя (прагнення до подорожей, що забезпечується розвинутою мережею доріг, численним транспортом і загальним досить високим добробутом населення).

Розвиток заповідної справи Росії базувався на іншій концепції. Основне завдання, що покладалося на заповідники, полягало у збереженні різноманітних організмів, процесів природного розвитку біологічних систем, а також у веденні наукових досліджень. Принциповою відмінністю першого підходу був, перш за все, елемент комерційної діяльності і отримання доходу, який йшов на розвиток досліджень.

Виходячи з наведеного вище для лісового господарства України є прийнятним перший підхід, який отримав назву рекреаційне лісокористування. Рекреаційне лісокористування - це система заходів з користування лісовими ресурсами здійснювана у вільний від роботи час на лоні природи з метою відновлення фізичних, духовних і нервно-психічних сил людини, зміцнення її здоров'я та працездатності, створення оптимальних умов для усестороннього розвитку особистості та організації активного відпочинку, що сприяє розширенню одержання додаткового суспільного продукту і збільшення тривалості життя населення.

Рекреаційне лісокористування характеризується економічною, соціально-культурною і медико-біологічною функціями. Крім виконання своїх прямих природоохоронних функцій, задовольняють життєві потреби місцевого населення чим сприяють підвищенню його добробуту та скорочують масштаби бідності, створюють сприятливі умови для відпочинку й туризму і є чинником сталого соціально-економічного розвитку суспільства.